

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Терьошкіна Н.Є., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва, Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв, Україна

Важливою умовою розвитку вітчизняної НІС виступає наявність саме національної інноваційної стратегії! Практично всі провідні країни мають продуману стратегію науково-технічного розвитку, що реалізується на практиці і забезпечується виділенням значних фінансових коштів. Такі стратегії здійснюють США, Японія, Німеччина, Великобританія, Китай, Бразилія та Індія. Головний упор у цих документах робиться на збільшенні державних інвестицій, до НДДКР у пріоритетних галузях, стимулюванні внутрішнього попиту на високотехнологічну продукцію, вживанні комплексних заходів із заохочення інноваційної активності приватного сектора, особливо малого і середнього бізнесу, а також підготовці кваліфікованих наукових і інженерно-технічних кадрів. Усе це дозволяє зробити висновок про те, що вихід України до числа лідерів глобального науково-технічного розвитку вимагає прискореного здійснення державної стратегії підтримки НДДКР та інновацій.

Але Україна в чистому вигляді не може використовувати жодну з відомих на даний час інноваційних стратегій (навіть якщо вона довела свою високу ефективність в інших країнах). Можливо, єдино вірним рішенням у цьому випадку виступає їх органічне сполучення: використання власного науково-технічного потенціалу в сполученні із закордонними технологіями й інвестиціями. З огляду на недолік фінансових коштів, комерціалізація вітчизняних наукових винаходів могла б здійснюватися в країнах, що володіють необхідними для цього передумовами. Найближчим часом найбільш реальним шляхом до реалізації цієї інноваційної стратегії може стати диверсифікованість зовнішньоекономічної спеціалізації країни на основі моделі двовекторної міжнародної спеціалізації, що представляє собою сполучення традиційних паливно-сировинних товарів з інноваційно насиченою продукцією в експорті і споживчих товарах з інвестиційним устаткуванням в імпорті. В інституціональному плані доцільно орієнтуватися на формування високостатусних інноваційних рад, опорних зон, кластерів НІС зі специфічною інституціональною структурою.

Реалізація представленої концептуальної основи вітчизняної інноваційної стратегії обумовлена наступними передумовами: наявність в економіці спільних підприємств; кадровий потенціал; в цілому сприятливий інвестиційний клімат для іноземних інвестицій; участь українських компаній і вчених у міжнародному науково-технічному співробітництві; лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків, членство України у СОТ; поява в країні компаній зі значним фінансовим потенціалом, зацікавлених у диверсифікованості своєї діяльності і завоюванні монополії на глобальних ринках нових товарів і послуг.

Узагальнення світового досвіду формування і розвитку ефективних інноваційних стратегій дозволяє позначити специфічні риси, які, на нашу думку, формують основу інноваційної стратегії України в глобальному інноваційному просторі:

1. Гармонізація інтересів і об'єднання здібностей освітньої, підприємницької і наукової сфер у формуванні національної інноваційної стратегії при збереженні регулюючої ролі держави.

2. Забезпечення мережного характеру НІС.

3. Відкритість НІС (стосовно міжнародного середовища) і «вільна» дифузія інновацій через її границі.

4. Залучення інтелектуального потенціалу працівників наукових і освітніх установ до інноваційних процесів.

5. Активне використання адміністративного ресурсу в просуванні вітчизняних компаній на глобальні ринки інновацій, стимулювання вбудовування їх до ланцюжків доданої вартості іноземних ТНК.

6. Розумна економія в організації функціонування НІС.

7. Адаптивність, стійкість і гнучкість планування і управління НІС.

8. Модернізаційні процеси як основа вітчизняної НІС.

9. Провідна роль державних органів як медіаторів обмінних процесів управління НІС.

З урахуванням сказаного можна зробити два основних висновки, з яких випливають напрямки стратегічної орієнтації державної політики в сфері інтеграції національної економіки в глобальний інноваційний простір.

По-перше, основа формування вітчизняної інноваційної стратегії визначена, однак створення ефективних механізмів її реалізації — ще тільки стратегічний пріоритет, і тому потрібна низка серйозних конкретних заходів у цьому напрямку, в основі яких — усунення ключового протиріччя — «антибіоз» елементів НІС.

По-друге, інтеграція інноваційної сфери України в глобальний інноваційний простір за низкою напрямків не забезпечує країні конкурентних переваг. Очевидно, що формування ефективної інноваційної стратегії припускає одержання довгострокових ефектів не тільки на рівні національних учасників інноваційного процесу, але і розвиток їх міжнародного співробітництва, визначення власної ніші на світових ринках інноваційної продукції, вбудовування до глобальних інноваційних ланцюжків створення вартості високотехнологічних ТНК, перехід від «інерційної» експортно-сировинної моделі розвитку до інноваційного сценарію. Іншими словами, досягнення стратегічних цілей на глобальному рівні бачиться на основі формування результативної інноваційної стратегії, що забезпечує високий ступінь взаємозв'язку всіх учасників інноваційного процесу. З іншого боку, вже зараз на етапі формування інноваційної стратегії до неї повинні бути закладені мета, задачі, механізми й інструменти зовнішньоекономічного позиціонування вітчизняної НІС, взаємопов'язані з національними, регіональними і галузевими інтересами учасників інноваційного процесу, і відповідно з їх стратегіями.